

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare odată în săptămână: DUMINECA

<p>Prețul Abonamentului: Pentru Austro-Ungaria pe an . . 5 fl. — cr. " " " " pe 1/2 an 2 " 50 " " România și străinătate pe an . 14 franci " " " " " pe 1/2 an 7 "</p>	<p>Prețul inserțiunilor: Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte, 3 fl., până la 200 de cuvinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.</p>	<p>Correspondințele se adresează redacției „FOAIA DIECESANĂ”, eară banii de prefinerațiune și inserțiuni la ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografelei diecesane în Caransebeș</p>
---	---	---

Cuvântarea

Prea Sântiei Sale Domnului Episcop Nicolae Popea, rostită în ședința casei magnaților la 3 Octomvrie 1894.

Escelența Voastră Domnule President!
 Ilustră casă!

Eu știu, că aceste așa numite reforme bisericesti-politice vor cauza preste tot cele mai mari incurcături și vor conturba în măsura cea mai mare pacea sufletească și liniștea locuitorilor țării. Dacă aceste proiecte de legi se vor primi, apoi în urma lor se va înrădăcina în popor o astfel de disoluțiune și demoralisațiune, care ar fi începutul nimicirii vieții noastre religioase și morale.

Cu tot dreptul am așteptat dară legi mai bune și mai salutare pentru noi, legi cari să ne mai ușureze, nu să ne facă mai grele și mai amare zilele noastre atunci, când fără de aceea suntem aproape a îmbrânci sub apăsătoarea povară a lor. Și în locul acelor legi mai bune acum ne trezim cu aceste proiecte de legi, din cari se vede evident, că guvernul a ales modul cel mai radical de a deslega aceste chestiuni de reforme bisericesti de cea mai mare însemnătate, că el a rupt cu toate tradițiunile trecutului, inaugurând o eră zguduitoare de credință și a tuturor legăturilor între biserică și popor. Și acest paradoxon se întâmplă în regatul s. Stefan, care stă sub patronatul Mariei, a sântei maice a Domnului.

Eu, ilustră casă, cred, că o lege ce se aduce, ca să fie bună, trebuie să fie în linia primă pretinsă de necesitate.

Dar ce necesitate pretinde reformele bisericesti din chestiune în locul instituțiilor sacramentale, cari există de la întemeierea creștinismului spre cea mai mare mulțumire și mângăiere sufletească a creștinilor?

Interesele statului? Nu-mi pot închipui nici unul, care n'ar putea prospera pe lângă esistențele

instituțiuni bisericesti. Lungul trecut de seculi dovedește aceasta. Din contră, eu cred, că interesele statului, adevăratele nu închipuitele interese ale statului se periclitează în urmarea acestor reforme bisericesti. Căci statul nu poate avea interese separate de ale poporului, din care este alcătuit, și ținta sa nu poate fi alta, de cât înaintare binelui și fericirii acestor popoare.

Contrarietățile confesionale? Aceste doar nu se pot pe altă cale nivela? Este de lipsă, ca instituțiunea sacramentală însăși să fie înlăturată? Pe baza principiului egalei îndreptățiri oricare asemenea conflict fără îndoială poate fi nivelat, fără ca să se vatăme drepturile vre unei confesiuni sau ale statului.

Tot pe baza acestui principiu se pot regula și referențele între stat și biserică dimpreună cu ordinea de drept a statului, bine știind că această regulare nu se poate referi la religiunea și conștiința cetățenilor statului.

Dacă statul, pre cum se afirmă, nu se poate acomoda dogmelor, atunci fi este cu putință, ba e chiar datoriu, ca cel puțin să respecte dogmele, să nu nepăciuească bisericile, să nu violenteze simțămintele religioase ale cetățenilor, ce formează și susțin statul.

La noi greco-orientalii, ilustră casă, instituțiunile sacramentale se bazează pe canoanele bisericii răsăritene; nu știu dar că cu ce drept ar putea statul cassa pe cale civilă, unilateral aceste instituțiuni sacramentale și canonice față de o biserică recunoscută în stat, se pricepe, pe cale constituțională și în mod liberal, căci în chip absolutistic sau chiar în mod despotic toate sunt cu putință, în temeiul zicalei „pro raione voluntas“.

Măi departe cred, ilustră casă, că o lege ce se aduce, trebuie să fie folositoare pentru țara întreagă. Dar dela introducerea acestor reforme bisericesti ce fel de foloase se pot aștepta? Am avut

onoare a le aminti acelea mai sus: demoralisațiunea și nimicirea familiei. După mine treaba este foarte naturală. Resbătând poporul de la instituțiunile sacramentale, cu cari a fost îndatinat din vechime prefăcându-i-se în a doaua natură, și dedându-se acum cu cele civile octroate ca cu niște lucruri profane, fără de nici o însemnătate religioasă, acelea succesive și tot mai tare își vor perde din nimb, din valoare și din sântenie în ochii sei; ba poporul văzând că la cununie nu mai are trebuință de preot, nu-l va mai chema nici la botez, nici la înmormântare, până ce în fine nu-i va mai trebui nici biserica. Și atunci apoi ce se va alege de familie? Nu se va deschide atunci poarta largă demoralizațiunii și spre stricarea poporului, la care lucru apoi a bună samă nu biserica va fi de vină?

Și apoi, ilustră casă, știm din istoria omenimei, că demoralizării poporului urmează ruinarea poporului; dar mai de aproape putem cunoaște din acele groaznice lucruri și selbăticiuni, cari tocmai acum se întâmplă în unele țeri străine, la cari s'a și provocat din unele părți pentru ca să se arête, că și pe lângă căsătoria civilă poate prospera biserica. Că cum poate prospera, ni-o spun noauă lamentațiunile și miseriile cetățenilor demni de compătimit din acele țeri, căci lamentațiuni pētrund la noi zi de zi.

Eu, în fine, cred, ilustră casă, că o lege ce se aduce trebuie să fie cerută și bine primită din partea locuitorilor țerii.

Însă cine a cerut vr'odată aceste reforme bisericești? Nime. Cum a întâmpinat poporul știrea introducerii lor? Cu cea mai mare indignațiune. Deja la auzirea vestei despre aceste proiecte simțemintele întregii țeri s'au revoltat. Toate confesiunile, afară de una-două, și-au redicat vocea și s'au declarat energic contra subminării bazei religioase și morale. În deosebi biserica noastră greco-orientală s'a declarat, numai de cât după publicarea acestor proiecte, contra lor în sinoadele diecesane și în alte adunări particulare pe întreg teritoriul metropoliei, invitându-ne pe noi episcopii să pășim în toată forma contra acelor proiecte la locurile competente. Tot asemenea s'a pronunțat fie-care naționalitate, chiar și maioritatea Maghiarilor romano-catolici; cu un cuvânt absoluta maioritate, dacă nu chiar totalitatea locuitorilor s'a pronunțat cu deplină rezoluțiune contra ideilor necreștine, pe a căror basă se țintește regularea cestiuilor bisericești cuprinse în prezentele proiecte, atacând aceste pacea și liniștea familiară.

Fată de aceste declarațiuni, de altă parte s'au făcut toate încordările, ca efectul înădușitoriu al acelor declarațiuni să se paralizeze prin adunările comitatense; însă înzădar; căci voturile congregațiunilor comitatense își perd valoarea față de milioanele cetățenilor, cari liberi, în mod independent și conduși numai de simțemintele lor vătămăte s'au pronunțat contra reformelor stricacioase și pericu-

loase pentru țara întreagă. Aceasta este, ilustră casă, adevărată și nefalsificata opiniune publică a țerii față de proiectele de lege preste tot.

Pe a cui samă vrea dară guvernul să introducă reformele bisericești, dacă țara nu le vrea, ci le perhoreschează?

Se zice, că liberalismul, că spiritul timpului, patriotismul și mai știe bunul Dumnezeu câte astfel de frase ar pretinde aceste reforme bisericești.

Dar ce are liberalismul de a face cu credința? Sau doară e liberalism a esercita sila asupra cetățenilor în ale credinței, a le violenta conștiința?

Da, idea liberalismului este frumoasă și sublimă. Și nu se poate nega, că azi se face multă, de și tristă paradă cu acest sânt și nevinovat cuvânt. Dar eu cred, că noi nu ne putem juca cu el ca cu gloanțele, după placul nostru, luând în deșert numele său. După mine numai un liberalism poate fi adevărat și acela este acela, care se cuprinde în cercul principiilor morale. Tot ce este afară de acest cerc este imoral și deci de osândit. Legea morală stă preste toate celelalte legi; deci fiecare ființă omenească trebuie să se supună aceleia, deci și liberalismul pentru ca să fie liberalism.

Tot aceasta stă și în privința spiritului timpului și al patriotismului. Până când aceste sunt în consonanță cu legea morală ele sunt bune și laudabile; dară cum se abat de la aceea își perd valoarea și prețul moral și deviu periculoase pentru societate. Spiritul timpului este lumina și lumina nu se împreună cu întunecul intoleranței; ear adevăratul patriotism nu face deosebire între fiii patriei, ci apără pe fiecare deopotrivă și îi primește sub aripile sale scutitoare.

Mai este însă în fine, un argument întrebunțat de apărătorii reformelor bisericești, anume ei zic, că acesta este un puternic mijloc pentru înaintarea unificării naționale prin magiarisarea naționalităților nemagiare ale țerii.

Trist lucru, ilustră casă, foarte trist, că în patria noastră se pot ivi acum astfel de idei. Și autorii acestui potop nu vād, că nisuițele lor în această privință este o goală utopie, un anachronism demn de evul mediu, un fiasco complet al liberalismului în fața popoarelor civilizate ale Europei? Nu vād, că naționalitățile încă au ajuns la conștiința națională, își iubesc naționalitatea și vreau să rămână aceea ce s'au născut și ce i-a lăsat Dumnezeu pe pământ? Și dacă aceasta este permis unora, de ce să nu fie permis și altora? Pare că așa se zice: Quod uni justum, alteri aequum esse debet. Pre cum aceste popoară au trăit o mie de ani la olaltă în patria comună cu limba lor, cu datinile lor, de ce să nu poată trăi și mai departe în pace reciprocă.

Știm că fie-care acțiune provoacă reacțiune, și n'ar fi bine ca aceste doauă să se potenteze.

Astăzi trăim în pace, ilustră casă și de Dumnezeu ca și mai departe să fie pace; dară timpul este schimbăcios și deodată ne putem trezi, că un nou vifor se va slobozi asupra țării noastre și ce vom face atunci? Cum vom putea apăsă țara noastră contra inamicului comun, dacă popoarele noastre ar fi îndușmănite?

Ilustră casă! Biserica noastră greco-orientală se vede atacată mai ales în temelia existenței sale prin reformele bisericești din cestiuni. Să vede atacată în credința sa, în datinile sale religioase, în drepturile sale canonice, în toată viața sa întemeiată pe desvoltarea sa istorică de sute de ani și prin urmare, în toată autonomia sa sancționată și înarticulată în legile țării.

Și această biserică, care în patria noastră se laudă cu un respectabil număr de credincioși, s'a pronunțat preste tot cu toată rezoluțiunea contra reformelor bisericești din cestiune. Azi poate că nu se va lua în considerațiune acest protest, dară se va lua și trebuie să se ieie în cosidorațiune mâne sau poimâne, adecă atunci, când principiul moral și, în urmarea acestuia, adevăratul principiu liber va învinge deplin, recunoscându-se în faptă egala îndreptățire a tuturor popoarelor și confesiunilor religioase ale patriei. Da, ilustră casă, egala îndreptățire a tuturor popoarelor și confesiunilor, cari toate deopotrivă își jertfesc averea și-ș varsă sângele pentru susținerea acestei patrie.

„Caveant ergo consules, nequid regnum detrimenti capiat!“

Proiectul de lege pus la ordinea zilei nu-l pot primi de basă pentru desbaterea specială.

Cuvântarea

Prea Sântiei Sale Domnului Episcop Ioan Mețianu, rostită în aceeaș sedință a casei magnaților

Escelența Ta D-le Președinte!

Ilustră casă a magnaților!

Dacă după mai mulți domni antevorbitori distinși mai iau și eu cuvântul în cauza și în contra proiectului de sub pertractare despre libertatea religioasă, fac aceasta în conștiința grelei mele responsabilități, ca să arăt și eu durerile și îngrijirile bisericii mele, ale clerului, ale poporului meu față de amintitul proiect de lege. Fac aceasta nu numai în interesul bisericii, ci și în al religiunii și moralei și așa și în interesul statului.

Pentru-că atunci, când prin amintitul proiect se sancționează înființarea și alcătuirea unor noue confesiuni, când se lasă în voia fie-cărui a fi creștin a-și părăsi strămoșasca religiune creștină, și ori a trece la alta necreștină, ori a rămânea fără religiune, — este prea evident, că nu numai se vatămă, dar se și sguđue foarte simțul religios al cetățenilor

creștini, deschizându-se calea la nereligiozitate și imoralitate, și astfel subminându-se nu numai baza bisericești, ci și a statului.

Este ușor de înțeles, Ilustră casă, că prin aceasta biserica ar fi greu lovită din partea statului, de și contra intențiilor lui, totuși sub egida auctorității lui. Este ușor de înțeles, că prin aceasta s'ar provoca indiferentismul religionariu și o devalvare nefericită a auctorității bisericești, care ar face biserica necapabilă de a lucra contra necredinței, ce chiar în timpul present tare se lățește; ar face-o incapabilă de a corespunde sublimei sale misiuni și de a servi ordinii politico-sociale de ultimul și cel mai sigur razim.

Pre lângă acestea, precând de o parte introducerea amintitelor reforme nu numai ar vatăma, dar ar și zgudui în mod îngrijitoriu simțul religios moral, astăzi încă adânc înrădăcinat și în inimelă credincioșilor bisericii mele, pe care simț suntem datori cu toții a-l cultiva în interesul societății și al statului: pe atunci de altă parte acele reforme nu numai nu sunt reclamate de vre-o necesitate generală a popoarelor creștine din patrie, ci din contră, maiortitatea acelor popoare în întrunirile lor ținute anume spre acest scop, s'a declarat rezoluț în contra lor.

De câtă însemnătate și importanță este cultivarea simțului religios, vom înțeleg și mai bine, Ilustră casă, dacă ne vom aminti, între multe altele, numai împrejurarea, că în această patrie nu sunt numai cetățeni binecuvântați de Dumnezeu cu bună stare, mulțămire și indestulire, ci mai sunt, — și poate cea mai mare parte, — și cetățeni sêraci, lipsiți de mijloace și năcăjiți, cetățeni nemulțumiți cu soarta lor, — așa zicând oameni greu cercați de soarte, cari în durerile lor neavând unde să-și plece capul, unde să-și întrecă privirea după ajutoriu și mângăiere, mișcați de simțul religios recurg cu toată increderea la ajutoriu și mângăierea bisericești, la credința în Dumnezeu, care singură fi poate îmbărbăta și întări la suportarea cu resignațiune a tuturor cercărilor, înspirându-se de speranța creștină, că Dumnezeu cel atot bun și drept nu-i va părăsi în necazul lor, ci fi va recompensa ori aici pe pământ, ori dincolo de mormânt, cu o soarte mai bună.

De asemenea vom înțeleg ușor și contrariul, Ilustră casă, adecă: de ce mare cauză ar fi pentru cetățeni, vatămarea și sguđuirea simțului religios. Este ușor de înțeles că prin aceasta s'ar scoate credința și chiar Dumnezeu din sufletul acelor cetățeni nenorociți și greu cercați de soarte, pre cari numai biserica fi mai poate mângăia. Și așa unii ca aceia, poate fără vina lor, s'ar împinge ori la desperare și tristele urmări ale ei, ori la cugetul ascuns de a invidia soarta celor binecuvântați de Dumnezeu, de a lăcomi la bunăstarea lor și de a cerca ameliorarea soartei lor prin felurite mijloace nepermise, neaccepționând nici socialismul, nici chiar anarhismul, precum

să poate vedea aceasta și în alte state, în cari s'au introdus asemenea reforme. Un asemenea rezultat trist al vătămării și sguguirii simțului religios s'ar putea produce și în sântenia jurământului. Până acum o mare parte a cetățenilor, pentru ca să nu-și vatem simțul religios, să feriau a jura chiar și pe drept; dacă însă se va sgudui simțul religios, se naște întrebarea: oare aceasta nu va avea influință dăunoadă și pentru țară, dacă din nefericire ar străbate și în gradele inferioare din viteaza noastră armată, care ține încă atât de mult la sântenia jurământului.

Nu suferă îndoială, că statul va afla mijloace și în contra astor fel de rele, pre cari până acum în mare parte le delătură biserica prin sântele ei învățături; acele mijloace însă ce le va aplica statul vor fi tare forțate și foarte costisitoare, căci între altele va trebui să duplice poliția sau gendarmeria, să duplice personalul de administrație și justiție și tot asemenea să sporească și temnițele, toate acestea însă fără vre-o garanță de a se ajunge rezultatul așteptat.

Iată ilustra casă, în puține cuvinte, cum și în ce măsură s'ar sgudui simțul religios prin introducerea atinselor reforme. Iată ce daună mare morală și materială s'ar provoca atât pentru biserică cât și pentru stat.

Iată cum s'ar provoca o luptă nefericită între biserică și stat, a căror chemare sublimă este a lucra din toate puterile, în bună conțelegere totdeauna la binele și fericirea cetățenilor, dar mai ales în timpul de față, când se apropie tot mai mult și de noi nefericitele idei ale socialismului și anarhismului.

Din aceste și alte asemenea motive nici eu nu primesc proiectul de lege de sub pertractare.

Reformele bisericesti în casa Magnaților

În numărul trecut am notat, că proiectul despre libera eserciare a religiunii a fost primit în general cu majoritate de *un* vot. La desbaterea specială casa a trecut ușor preste paragraful cei dintâiu ai proiectului. Ajungându-se însă la capitolul III, care tratează despre interconfesionalitate, se cere ștergerea acestui capitol din proiect.

Aci se întâmplă o mică polemie între Mitropolitul Miron Romanul și miniștrii Eötvös și Wekerle. Mitropolitul a zis:

„Deși aș fi avut cauză și voie să-mi ridic graiul în desbaterea generală, totuși n'am făcut-o, de o parte cu respect la timpul relativ scurt, ce-l mai avem pentru pertractarea celorlalte proiecte de lege bisericesti, ear de alta, pentru că cele mai multe din vederile mele, cu privire la acest proiect de lege, le-au exprimat deja ilustrii mei frați episcopi; acum însă în desbaterea specială și anume la §. 6.

nu pot întrelăsa a-mi rădica voacea și a presenta un mic amendament.

„Este știut, că biserica greco-orientală din patrie totodată ca biserica episcopală, în legile despre organismul statului, în documentele și conspectele oficiale, în statistică, în șematismul despre funcționarii statului etc. până acuma a fost înregistrată imediat după biserica romano- și greco-catolică și naintea bisericilor protestante; în acest § însă, carele enumeră confesiunile și bisericile recepte, acestea, spre marea mea consternare, se grupează astfel, că cele două biserici gr. or. adecă cea serbească și cea românească urmează după bisericile protestante.

„Nu știu, ce a putut îndemna pe autorii proiectului, ca în contra ordinii legale și naturale de până aci, quasi să degradeze în §-ul acesta bisericile greco-orientale, dar fie cauza ce va fi, eu în virtutea poziției mele oficiale, sunt datoriu să protestez aci în ilustra casă a magnaților, contra acestei inoiri, fără ca bunăvoința mea și sincerul respect ce totdeauna am nutrit față cu cele două biserici protestante, să fi scăzut cătuși de puțin.

„Mi iau voie deci a propune, ca textul actual al §-lui, respective ordinea părților lui să se modifice astfel:

„Biserica catolică de ritul latin, grec și armean, cea greco-orientală sârbă și cea greco orientală română, cea evanghelică-reformată, cea evanghelică de confesiunea augustină, precum și cea unită“ etc. după text.

„De oare-ce amendamentul propus de mine întru nimica nu schimbă esența acestui §, nici un vatămă drepturile, poziția de drept public și preste tot interesele celorlalte biserici, ear de altă parte se bazează în lege și în usul legal, eu fără a mă dimitte în o desvoltare și motivare mai amplă, mi iau voie a vi-l recomanda spre primire.

„Dacă se va primi propunerea mea, atunci, după multele mele lupte parlamentare fără succes din trecut, totuși va fi ceva; deși lucru neînsemnat, ce voi putea duce din acest corp legislativ, ca un fel de mângâiere credincioșilor mei turburați în liniștea lor sufletească.

Vă rog să o primiți.“

Modificarea propusă de mitropolitul Miron se primește drept *modificare stilară*.

După acestea se trece la desbaterea proiectului. Mai mulți magnați au vorbit în contra și pentru capitolul despre interconfesionalitate. La votisare numărul celor ce au cerut omiterea acestui capitol a fost în majoritate.

Pertractându-se proiectul după singuraticile puncte, se cetește pe urmă întreg proiectul cu schimbările făcute, ear' după a treia cetire urmează *votarea din nou asupra aceluia*. Presidentul Szlavy Iosif întreabă: *primește onorata casă proiectul cu modificările făcute ori nu?* S'a răspuns prin ridicarea în picioare, rezultatul căruia a fost, că *proiectul*

este respins de o majoritate considerabilă și astfel va fi retrimis parlamentului.

În ședința din 8 Octomvrie a fost la ordinea zilei: *Recepțiunea legii israeliților*. În contra acestui proiect de lege au vorbit conții *Ferdinand Zichy*, *Anton Széchen*, Mitropolitul *Miron Romanul*, care s'a declarat contra proiectului din motive de oportunitate. Urmând și terminându-se votarea nominală, presidentul *Szlávy* enunță, că pentru proiect au votat 103, contra lui 109 înși, deci s'a respins cu o majoritate de 6 voturi.

În ședința dela 9 Octomvrie s'a desbătut asupra proiectului de lege despre *religiunea copiilor*. Acest proiect s'a primit așa cum a fost prezentat de casa deputaților.

În 10 Octomvrie a fost la ordinea zilei proiectul despre introducerea matriculelor de stat. Și acest proiect a fost primit cu o mică majoritate de voturi.

Corespondință

Comuna bisericască gr. or. română din Ocna-de-fer, în nemijlocită apropiere a sediului protopopesc Bocșa-montană, avu în duminica ce trecu o rară festivitate bisericască prin sănțirea unui steag mare bisericesc, jertfit bisericii de către evlaviosul nostru popor român de acolo din denarii, ce și-i câștigă ca ocnari în domeniul societății călei ferate austro-ungare.

Festivitatea sănțirii a procurat credinciosului popor dăruitoriu o mângăiere sufletească și o plăcută suveniră pentru un timp îndelungat.

Preotul local Constantin Paușan, într'un mod demn de toată lauda, a știut rădica festivitatea la adevărata ei pompă și valoare invitând și fiind asistat la celebrarea ritualelor de preoții învecinați: *Vasilie Nemoian* și *Lazar Balean* și de nepotul său *Sofroniu Avrănescu* din tractul Bisericii-albe, ear de nașă a steagului au esoperat și am avut norocirea a vedea pre una din gințea latină, pre distinsa Domnișoară *Magdalena Willigens*, fca nobilei familii franceze a directorului societății călei ferate numite din Budapesta, însoțită de mama sa, de administratorul superior *Scheda*, inspectorul de păduri *Korek* și secretariul *Dr. Kretsch* toți trei din Recița cu familiile lor și tot așa și de alți onorațori ai societății din loc și Dognecea și alți onorațori din Bocșa-montană.

Distinsa nașă a sosit dela Recița la Ocna-de-fer cu trenul separat însoțită de mama sa, de un frate și o profesoară și de suita stătătoare din funcționarii numiți. La stațiunea din Ocna-de-fer aștepta capela ocnarilor în costumul lor ocnăresc, ear de altă parte alți ocnari tineri din popor în costumul lor românesc în frunte cu preotul local, șeful ocnarilor din loc și alți onorațori. Doamnă domnișoare: *Valeria Paușan* cu verișoara ei *Silvia Avramescu* în costum național erau destinate a bineventa și a forma societatea domnișoarei nașe. La sosirea trenului musica a înțonat un imn ocașional, ear publicul a erupt

în bineventarea „să trăească.“ Domnișoara nașă fu sălătată mai întâiu de către Domnișoara *Valeria Paușan* și distinsă cu un frumos buchet de flori, apoi de către un lucrătoriu ocnariu, a cărui vorbire o tălmăci în limba germană învățătoriu *Ioan Marcu* din Bocșa, carele fuse invitat și rugat a lua asupra-și o parte a arangiamentului festivității.

De aci întreaga societate porni spre biserică și anume: în frunte romăncețele costumate, nașă condusă de învățătoriu *Ioan Marcu* și tot așa părechi însoțite de cântecul muziceii și de mulțimea poporului.

Ajunșă în biserică întreaga societate de bărbați și dame ocupară locurile destinate, ear nașă cu mama sa la un loc anumit și arangiat cu deplin gust estetic. În mijlocul bisericii trei ocnari țineau steagul încungiurați de mulțimea poporului, care în mare parte din lipsă de loc, au trebuit să steie afară pe lângă biserică.

Liturgia s'a celebrat de către numiți preoți cu pompa cuvenită, ear responsoriile le-au îndeplinit corul școlarilor din loc sub conducerea învățătoriuului lor *Avram Miter*. La priceasnă preotul *Constantin Paușan* au cetit preste cordea o rugăciune acomodată, ear nașă a legat-o la steag cu cuvintele romănești rostite de-a rostul: „*Noroc bun donătorilor ocnari.*“ Cordeaua stând din trei pantlice, pe una era brodată cu litere de argint: „*Noroc bun donătorilor ocnari,*“ pe a doaua numele nașei cu litere de aur, ear pe a treia tot cu litere de argint datul sănțirii. Steagul poartă inscripțiunea „*Vrednic este lucrătoriuul de plata sa.*“

După sânta liturgie s'a eșit afară cu litia în pădure la locul destinat pentru sănțirea steagului, spre care scop era preparată o estradă cu un altariu frumos decorat cu sfeșnice și lumini, ear de altă parte o masă lungă decorată cu covoaară romănești de o rară frumșeță. Pe estradă au ocupat locul preoții, apoi nașă cu conducătoriuul ei și romăncețele costumate, directoara, mama nașei, cu administratorul superior și trei ocnari, cari purtau și țineau steagul pe trei prăjini. De-a dreapta și de-a stânga estradei s'au purtat oaspeții încungiurați de ocnarii costumați și de mulțimea de popor. Aci s'a început sănțirea apei și s'au sănțit steagul după prescriesele tipicului botzând toți 4 preoții în 4 părți pre toți oaspeții și poporul adunat. După aceasta preotul local *C. Paușan* a ținut poporului o frumoasă și aleasă cuvântare în care pe lângă sfaturi și învățături folositoare a înțonat și a mulțămit poporului pentru jertfa adusă pe altariul bisericii prin dăruirea steagului acum sănțit. Tot așa a mulțămit și nobilei nașe și tuturor oaspeților implorând binecuvântarea lui Dumnezeu preste toți.

Fiind terminată sănțirea steagului, s'au pus pe masă anumit preparată și după usul sănțirii altor steaguri, s'au început baterea cuielor de metal prin preotul *Paușan* în numele sântei treimi; a urmat apoi preotul *Nemoian* pentru *Maiestatea Sa Regele nostru apostolic*; preotul *S. Avramescu* pentru *Prea Sântia Sa D-l. Episcop Nicolae Popea*; nașă *Willigens* pentru ocnari cu devisă: „*Noroc bun donătorilor ocnari,*“ doamna directoară *Willigens*: *În binecuvântarea lui Dumnezeu sunt toate scutite*; adminis-

tratorul superior *Scheda*: *Binecuvântarea lui Dumnezeu preste ocnarii din Oena-de-fer*; *Învătătorul Ioan Marcu*: *întru salutea măritei societăți a călei ferate și a directorilor ei Willigens și Drexler*. *Inspectorul de păduri Korek*: *Cum tună cuiul acesta în lemnul acesta, așa se străbătă în inima voastră iubirea către chie-marea voastră. Dumnezeu să vă ajute*. *Secretariul Dr. Kretschi*: *Credința în Dumnezeu și iubirea către lucru este cea mai mare bunătate pământească*; *Învătătorul Avram Miter*: *pentru poporul român și tinerimea română*; *Teologul Aureliu Nemoian*: *pentru preoții și pionerii culturii naționale române adecă pentru învățatori*. Au mai bătut cuie și ceialalți onorațiori și dame, toți și toate pronunțând sentințe religioase morale. Ultimul cuiu l'a bătut apoi nașa cu sentința: „*Concordia produce puterea*” și ținând o cuvântare elocuentă în limba germană, talmăcită ca și altele în limba română de către învățotul Ioan Marcu laudă jertfa ocnarilor și mulțămindu-le pentru distincțiunea, ce i-s'a oferit, preda steagul în mâna stegișilor și felicită din inimă pre întreg poporul adunat terminând cuvântarea cu cuvintele românești: *Noroc bun donătorilor ocnari*.” Mulțămirea poporului a erupt în *să trăiască*.

După terminarea acestor ceremonii, procesiunea a întors earăși la biserică, ear la 1 oară tot publicul s'a întrunit în pădure lângă locul de sântire al steagului la un prânz comun, la care firește că toastele nu au putut lipsi. Primul toast s'a rădicat prin preotul local pentru Maj. Sa Regele, al doilea pentru administratorul superior *Scheda*, pentru Prea Sântia Sa D-l Episcop *Nicolae Popea*, apoi pentru nașa, pentru nobila sa mamă, pentru societatea călei ferate și directorii ei, pentru preoțime, pentru comuna bisericăescă, pentru reprezentanții prezenți ai nūmītei societăți, pentru popor, oaspeți.

Au urmat apoi jocul „*Hora*” în frunte cu gentila *Domnișoara* nașă și conducătorul ei *Ioan Marcu*, ceialalți ocnari și poporul.

Când veselia și bucuria se manifesta la toți dela domni până la lucrători, o ploaie suprinse pre oaspeții și se puse în mișcare trenul separat cu care se călători prin *Bocșa* spre *Recița*.

Astfel se termină aceasta festivitate bisericăescă și socială spre mulțămirea, bucuria și mângăierea tuturor, cari au participat și cu deosebire spre bucuria oaspeților, cari și azi nu încetează prin foile germane din *Bocșa* și *Recița* a lauda reușita acestei festivități românești.

Ca de încheiere amintesc că întreaga litie cu întreg publicul present după sântire a fost fotografat întru memoria acestei rare festivități.

Unul din cei de față

Epidemii istorice

Sunt boale, cari nu se întind decât prin anumite locuri și pot să fie permanente. Așa în *Aleppo* ciuma e continuă și mor de ea chiar și câni și pisici; dar nici odată nu se întinde afară din oraș. Sunt însă boale universale, cari apar numai din când

în când și se întind peste toată suprafața pământului, necunoscând nici o graniță. Aceste boale — numite epidemii — se nasc în decursul veacurilor și noi cunoaștem chiar și întâia apariție a lor. Multe dintre ele dispar cu timpul, se sting cu totul.

Epidemiile sunt cel mai mare flagel al omeniei. În douăzeci de răsboaie nu mor atâția oameni câți mor uciși de o epidemie. În secolul XIV ciuma a omorât peste douăzeci și cinci de milioane oameni, ear sub *Justinian*, în secolul VI, ciuma a omorât peste 400 de milioane de oameni.

Istoria pomenește până acum de 7 epidemii, dintre cari 5 se cred a fi stinse.

Cea dintâiu epidemie, de care vorbește istoria, este ciuma ateniană, pe care ne-a descris-o istoricul grec *Tucidide*. Această ciumă a fost adusă din Orient, a pustiit *Egiptul*, *Persia* și *Grecia*, a trecut apoi în *Italia* și *Galia*. Într'un an a murit de ciuma ateniană — numită așa fiind-că în *Atena* a fost mai turbată — vr'o 8 milioane de oameni. Boala venia repede; întâiu se simța ferbințeli la cap, apoi dureri grozave de pept, vërsături de sânge, sughiți neconțenit, și o tremurătură omoritoare.

Pelea bolnavilor se făcea roșie ca a racului fierț, și se umplea de bube. Ferbințea corpului era atât de mare încât bolnavii nu puteau suferi nici cămașa pe ei, și, ca să se recorească, se aruncau în fântâni și se culcau goli în zăpadă, tăvălindu-se. Moartea venia negreșit a opta zi după ce mâinile și picioarele bolnavilor erau mâncate de rac (cancer) și de umflături. Astfel descrie *Tucidide* boala. Medicii de azi nu cunosc nici o boală esistentă, care să samene ciumei ateniane. Această ciumă deci a dispărut, e o epidemie stinsă.

A doua epidemie universală a fost ciuma roșie, care a bătuit imperiul roman la anii 161—180 după *Cristos*, pe timpul împăratului *Marcu Aureliu*. Această ciumă înroșea pelea; din porii pielei picura neconțenit sânge. Bolnavii aveau friguri violente, vërsături și tuse. Epidemia a venit din *Mesopotamia*, a trecut peste *Rusia* de azi, peste *Panonia* în *Italia*, *Galia*, *Spania* și în țările teutone. Au murit de această boală cam 60 de milioane de oameni. Boala ținea îndelung. Și această epidemie e stinsă, nu s'a ivit a doua oară.

A treia epidemie a fost lingoarea macedoneană. Această boală a adus-o *Alesandru cel-Mare* din *Persia*. „*Lingoarea macedoneană*,” cum o numeau cei vechi, aducea dureri nespūs de mari; în patru ceasuri bolnavul era mort, și cei prinși de boală mureau fără escepțiune. Una dintre cele mai grozave boale. Corpul ardea, bolnavul însă simțea un frig nebun: spun istoricii casuri, că bolnavii se băgau în cuptoare înfierbântate, ca să se încălzească.

În vreme ce bolnavul tremura de frig, sudoarea îi curgea păriu de preste tot corpul, încât părea că bolnavul să topește. Respirația era atât de grea

și chinuitoare, încât bolnavii de groază nu mai știau ce să facă și să tăvăleau în nisip fără conștiință. Această boală, un fel de typhus, nu s'a mai ivit. E și ea deci o epidemie stinsă.

Abia a scăpat omenirea de aceste boale și s'a ivit o a patra epidemie: ciuma neagră, care a venit din Orient în veacul al VI după Cristos, pe timpul împăratului Justinian. Scriitorii de pe acele vremuri spun, că „Ciuma neagră“ s'a ivit întâiu în Egipt și în Siria cu multe veacuri înainte de Cristos. Ea s'a lătit peste Europa într'un singur an și în mersul ei a prăpădit vr'o 400 mil. de oameni. A fost cea mai grozavă epidemie cunoscută. Ea a clocit în Europa mai multe sute de ani și se ivea din când în când. La 1720 s'a ivit în Franța, și mai ales în Marsilia a pustiit într'un chip nespus. După asta a stat ascunsă vr'o cinci-zeci de ani. La 1837 s'a arătat în Moscva și apoi în Odesa, dar mai blândă. De atunci nu s'a mai ivit. Europa se credea scăpată pentru tot-d'a-una de „Ciuma neagră,“ când de odată, pela 1883 reapare la Volga în Rusia sudică, voind par' că se spună, că ea n'a renunțat la pretensiunile ei asupra Europei.

Orașul Marsilia pare, că e cuibul acestei ciume. La 588 după Cristos a izbucnit în acest oraș „Ciuma neagră“ adusă de niște negustori din Siria. Doauă luni a ținut boala în oraș; locuitorii au fugit. În urmă ciuma s'a liniștit, se credea că a dispărut. Locuitorii s'au întors, dar s'a întors și ciuma mai turbată de cum au fost, și toți cei ce fugiseră au murit, pe când cei ce au fost rămași în oraș, erau cruțați de boală. Au murit vr'o 20 de mii de locuitori. De atunci Marsilia a fost des cercetată de ciumă.

Pe când bântuia ciuma în Marsilia, bântuia și în Roma. Aici era mai grozavă, avea lume mai multă. Cel dintâiu, care a murit de ciumă în Roma a fost Papa Pelagius I; a eșit într'o zi să se roage pe stradă, ca Dzeu să apere Roma de ciumă și într'aceeași zi seara l'a apucat ciuma pe însuș Papa. Au murit vre-o 30 mii de oameni.

(Va urma)

Varietăți

Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan, *Nicolae Popea*, a sosit dela Buda-Pesta Joi sara cu trenul accelerat.

Reuniunea de agricultură din Caransebeș aranjază în 4 Noemvrie (st. n.) 1894 în curtea magistratului în Caransebeș o **espoziție de vite cornute** împreună cu distribuire de premii. La aceasta espoziție se vor putea espune vitele locuitorilor din orașul Caransebeș, apoi ale locuitorilor din comunele apărținătoare notariatelor: Caransebeșul-nou, Slatina, Brebul (Weidenthal),

Cârpa, Obreja, Ohaba-bistra, Ferdinandsberg, Ruscberg. Se pot espune: tauri, trăgători, vaci, junci, juninci, viței, oi și berbeci. Preste tot se vor distribui ca premii 200 de coroane în argint. Fie-care proprietariu, care dorește a espune vite, e îndătorat a dovedi prin atestat comunal, că poșede vitele cel puțin de jumătate de an. Tot-odată e obligat a aduce și pasapoartele de vite cu sine.

Necrolog. Cu inima plină de durere și întristare aduc la cunoștință tuturor rudeniilor, amicilor și cunoșcuților mei, precum că mult iubita mea soție *Eugenia* născută Popoviciu, după un morb îndelungat de 3 ani și greu de pept, Joi în 8 Septemvrie a. c. st. v. la oarele doauă după ameezi și-a dat nobilul său suflet în mâinile creatoriului, împărtășită fiind cu sântele taine ale muribunzilor, lăsând după sine doauă orfane, una de 5 ani, ear una de 3 ani. Rămășițele sale pământeste s'au așezat spre odihna vecinică Sâmbătă la 10 Septemvrie a. c. la 1 oară după ameezi, în cimiteriul gr. or. rom. din comuna sa natală Pilu-mare, unde defuncta a petrecut zilele cele din urmă a vieții sale. Ceremoniile funebrele s'au îndeplint prin Prea On. Domn adm. protopresbiteral al tractului Chișineu Ioan Bejanu, prin onorații Domni preoți: Petru Biberia din B.-Giula, Mihaiu Rațiu din loc, Ioan Ciobriciu, Vicențiu Pantoșiu din Giula-Varsând și Ioan Iercan din Șiclău, ear cântările și răspunsurile funebrele le-a eșecutat Domnii învățători: Stefan Lecuța, Aureliu Micloș din loc, Stefan Capra din Șiclău, Teodor Lucaciu, Aureliu Cișmașiu din Giula-Varsând, Ioan Marchiș, N. Ionescu și Ioan Ivan din B.-Giula, precum și o mulțime considerabilă de cântăreți din loc și împrejur, și Domnii clerici absoluți Mircea Bejanu, Teodor Gubașiu și David Voiniga, și corul școlarilor și a școlărițelor din loc. Fie-i țărna ușoară și memoria binecuvântată. — *Cheverezul-mare* la 22 Septemvrie 1894. — *George Popescu* preot gr. or. rom. ca soțiu.

— Sâmbătă în 29 Septemvrie st. n. a încetat din viață, în etate de 73 ani, preotul *David Stupariu*. Defunctul a fost unul dintre cei mai vechi preoți, sântit încă sub era a sârbilor și a servit altariului 50 de ani, cu multă rivnă și evlavie. Duminecă în 30 Septemvrie a. c. la oarele 10 a. m. după obiceiurile ceremonii se rădică sicriul purtat de 6 preoți și urmat de fii defunctului, de rudeni, de cunoșcuți și de tot satul fu dus în biserică, unde s'a celebrat liturgia și s'a cetit progrebantia prescrișă pentru preoți. Sicriul a fost purtat de preoții: Cerbu din Iladia, Lința și Brînzeiu din Ciuchicium, Ciulin din Racașdia, Simu din Petrilova și Brînzeiu din Macoviște; iar stările le-a cetit iubilatul preot pontificant Teodor Iorga din Slatina și părintele Vinca din Nicolinț. A fost popor și inteligență din toate satele învecinate, iar condolențele, celor mai îndepărtați, cari din pricina timpului nefavorabil nu putură veni, curgeau tot mereu. Crucea de marmor și lampă rădicată la groapa defunctului vor mărturisi multă vreme despre acela, care în via Domnului a lucrat o jumătate de veac; următorii lui îl vor binecuvânta din neam în neam. Fie-i țărna ușoară și memoria binecuvântată. — *Pavel Simu*.

Concurs

Pentru întregirea definitivă a postului de paroh în parohia de a II-a clasă din comuna **Lăpușnic**, protopresbiteratul Mehadiei, să scrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană.”

Emolumente:

1. Salariu în bani gata 300 fl. v. a. în loc de stolă și bir, luând afară cununile, pentru cari parohul are să primească în tot luat câte 4 fl. v. a. de fie-care cununie; apoi cetirea evangeliștilor la morți, parastase și alte funcțiuni parohiale mai mici, pentru care are să primească competența după usul local.

2. Sesiunea parohială completă de 34 jugere.

3. Cortel parohial în natură cu grădină de legumi.

Reflectanții cu calificațiunea recerută sunt poftiți a-și trimite recursurile lor instruate conform statutului org. și regulamentului pentru parohii la P. O. D. Protopresbiter tractual Mihail Popoviciu în Orșova și a să prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în biserica parohială.

Lăpușnic din ședința comitetului parohial ținută în 23 Septembrie 1894.

[64] 1—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Mihail Popoviciu* protopresbiter.

Concurs

Pentru ocuparea postului învățătoresc la școala confesională gr. or. rom. din comuna **Zăgujeni**, protopresb. Caransebeșului să scrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în Foaia diecesană.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. În bani gata 300 fl.

2. Pentru scripturistică 4 fl.

3. Pentru conferințe 4 fl.

4. Locuință liberă în edificiul școlii cu grădină de jumătate de juger de pământ.

5. Dela proprietarii mari din loc: Ilustritatea Sa D. Comite suprem Emeric de Jakabffy și dela Spect. Sa D. Iuliu de Juhos câte 6 fl. 30 cr. la an la olaltă 12 fl. și 60 cr. v. a.

Recurenții își vor trimite petițiunile instruate conform statutului organic, adresate comitetului parohial din Zăgujeni la Prea On. oficiu protopresbiter al Caransebeșului până la termenul de mai sus.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiți a se prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în sânta biserică.

Preferiți vor fi cei ce sunt în stare a conduce corul vocal.

Zăgujeni, din ședința comitetului parohial ținută la 28 August 1894 st. v. 2—3 [63]

Maxim Dalea

not. com. par.

George Popoviciu

preot și președ. com. par.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Concurs

Pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala comunală gr. or. rom. din comuna **Eșelnița**, cu termen până la 1. Octombrie st. n. 1894.

Emolumentele sunt:

1. În bani gata 300 fl. v. a. = 600 coroane.

2. pentru scripturistică 5 fl.

3. 24 metrii de lemne pentru învățătoriu și 24 metrii de lemne pentru încălzirea școlii.

4. Cuartir cu 2 chilii mari, cuină, cămară, grădină pentru legumi de 1/4 de juger.

Cei ce doresc a ocupa acest post sunt îndatorați, ca să-și înainteze recursurile în limba magiară înaltului ministeriu reg. ung. de culte la comisiunea administrativă a comitatului Caraș-Severin până la 1. Octombrie st. nou 1894.

Recurenții sunt îndatorați a să prezenta în persoană la Magnificența Sa D-l inspector școlariu Dr. Ioan Dengi în Logoj.

Tot odată să împărtășește că acela care va fi denumit pentru acest post e îndatorat să împlinească toată slujba învățătorescă atât în școală cât și în biserică și afară de biserică după ritul gr. ort. român.

Eșelnița, în 7 Septembrie 1894.

3—3 [61]

Consiliul școlariu.

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de învățătoare la școala confesională gr. or. din **Voivodiuț**, să scrie în urmarea ordinațiunii consistoriale din 27 Iulie a. c. Nr. 1854 Șc. concurs cu termen de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în Foaia diecesană.

Emolumentele sunt:

1. Salariu în bani gata 300 fl. v. a.

2. Patru stînjeni de lemne din cari să încălzește și sala de învățământ.

3. Paușal scripturistic 4 fl.

4. Pentru conferințe și adunarea generală 10 fl.

5. Cortel liber.

Doritorii de a ocupa acest post au să-și trimită petițiile lor instruate în sensul legilor din vigoare și adresate comitetului parohial, oficiului protopresb. al Verșetului în Srediștea mică, via Verșet.

Cu o cale să anunță că în lipsa de învățătoare se vor lua în combinațiune și învățători calificați.

[62] 3—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu Oficiul protopresbiteral.

